

OSLO STATSADVOKATEMBETER

Postboks 2100 Vika
0125 OSLO
Telefon 22 98 13 00
15357280 4366/21-115/JOS004

PÅTEGNINGSARK**SHAUN HENRIK MATHESON, F. 13.10.1971 – OPPRETTHOLDELSE AV HENLEGGELSESBESLUTNING**

Sendes med sakens dokumenter Oslo politidistrikt, Postboks 2093 Vika, 0125 OSLO.

Sakens bakgrunn:

Programleder i NRK, Shaun Henrik Matheson, ble i februar i år anmeldt for uttalelser i programmet "Shaun på P13" på radiokanalen NRK P13 som ble sendt 2. februar 2021.

I anmeldelsen fra organisasjonen Israel for fred er uttalelsene fra Matheson gjengitt slik:

«Fader heller, vi får vel nesten ta med oss ja de gode nyhetene vi får da, selv om de kommer fra Israel... [ler] Jeg vet det. Hvor sykt er det! Gode nyheter fra Israel, når skjedde det sist? Du vet du hva, det aner jeg ikke faktisk. Men vi har jo lest om dette i avisene i dag, vi hørte akkurat om det på Dagsnytt her.

Men både avisene og Dagsnytt glemte noe viktig, eller unnlot å nevne det, noe vi aldri må glemme: Israel er en okkupasjonsmakt, det er et apartheidregime, der noen mennesker er mer verdt enn andre mennesker, og der disse andre blir utsatt for systematisk undertrykkelse, deres land blir stjålet fra dem, der de mister strøm og vann hvis de ikke oppfører seg ordentlig. Og skulle en hjemmesnekret rakett lande et eller annet sted hos Guds utvalgte folk, så gjennomføres det grusomme hevnaksjoner hvor tusenvis av mennesker blir drept, gjerne barn. Kan det virkelig komme gode nyheter fra dette landet? Ja, på en måte. På en måte, som du har hørt, og dersom vi kun skal tenke på oss selv, og glemme alt av overgrep og drap som israelerne utfører mot det palestinske folk.

Visstnok så viser tall fra Israel da, at av mer enn 1 million fullvaksinerte mennesker så ble under tusen personer smittet. Det er gode nyheter, samme hvordan du vrir og vender på det. Skulle bare nesten ønske at det kom fra et annet sted, hvis du skjønner. Det er nesten som jeg skulle ønske at vaksinen ikke virket. Det går ikke an å si. Beklager, jeg skjønner det. Pokker også.

Sa jeg apartheid? Jeg gjorde det, gjorde jeg ikke det?

Godkjent digitalt

Jens Olav Sæther (JOS004) 12.10.2021

Bare for å understreke det: Først fikk palestinerne ingen vaksiner, for 14 dager siden fikk de 100, i går fikk de 2000. 1,1 millioner skikkelige mennesker får vaksine, 2.100 av de som ikke er så skikkelige får vaksine. Vi må bare aldri glemme hvor rævva Israel er, det er sykt viktig at vi aldri glemmer det. Vi må aldri glemme hvor ræva Israel er.»

Påtalemyndigheten i politiet har vurdert uttalelsene fra Mathesson og har kommet til at de ikke rammes av straffeloven § 185 og saken ble av den grunn henlagt som intet straffbart forhold (kode 050). Henleggelsen ble deretter påklaget. Påtalemyndigheten i politiet har kommentert klagen i anledning oversendelsen hit og har fastholdt at henleggelsen er korrekt.

Under klagebehandlingen har Med Israel for fred oversendt tilleggsinformasjon hit, dvs. et intervju med Shaun Matheson i Journalisten (publisert 30.08.2021) og korrespondanse mellom advokaten til Med Israel for fred, advokat Elden, og NRK. Statsadvokaten er ved oversendelsen bedt om særlig å merke seg advokat Eldens første brev til NRK (dvs. brev av 12.03.2021) hvor saken drøftes opp imot straffeloven.

I dette brevet har advokat Elden foretatt en vurdering av Mathessons uttalelser opp imot straffeloven § 185 hvor det gjøres gjeldende at en tolkning av Mathessons uttalelser

"fremstår som en rekke utsagn som bygger på hverandre og som samlet leder til en fremstilling av jødene som blodtørstige, hevngjerrige, undertrykkende, og til at det beste utfallet hadde vært at vaksinen ikke fungerte for dem, med de konsekvensene det ville medføre".

I svarbrevet fra NRK 15. mars d.å opplyses det at de på eget initiativ raskt etter at det direktesendte programmet ble kringkastet avpubliserte det og beklaget offentlig. I samme brev ble det opplyst at til grunn for beklagelsen ligger NRKs erkjennelse av at utsagnene var av antisemittisk karakter og derfor ikke skulle vært publisert. NRK opplyste videre at deres redaksjonelle håndtering av saken ikke kan tolkes som noen form for erkjennelse av at utsagnene strider mot den straffebestemmelse som trekkes frem i brevet og at NRK heller ikke kan si seg enig i den tolkning av utsagnene som det legges opp til. Avslutningsvis i brevet opplyses det at programlederen oppriktig har beklaget innslaget og at han har gjort det klart at slik utsagnene falt ikke på noen måte var ment å gi uttrykk for antisemittiske holdninger eller uttrykk for en personlig antisemittisk holdning.

Forståelsen av straffeloven § 185:

Straffeloven § 185 har slik ordlyd:

«Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig setter frem en diskriminerende eller hatefull ytring. Som ytring regnes også bruk av symboler. Den som i andres nærvær forsettlig eller grovt uaktsomt fremsetter en slik ytring overfor en som rammes av denne, jf. annet ledd, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
- b) religion eller livssyn,
- c) homofile orientering, eller
- d) nedsatte funksjonsevne

Straffeloven § 185 verner personer eller grupper som på grunn av sin religion eller sitt livssyn utsettes for hatefulle ytringer. Av Grunnloven § 100 om ytringsfrihet og sentrale forarbeider,

Godkjent digitalt

Jens Olav Sæther (JOS004) 12.10.2021

side 2 av 4

blant annet Ot.prp. nr. 8 (2007-2008), fremgår at bestemmelsen må tolkes innskrenkende av hensyn til ytringsfriheten.

I HR-2020-184-A hvor Høyesterett blant annet behandlet lovanvendelsen av straffeloven § 185 gis det god veiledning i hvordan bestemmelsen skal forstås og anvendes. Avsnittene 22 til og med 30 hitsettes for enkel referanse.

- 22) Den straffbare handlingen består i å fremsette en «diskriminerende eller hatefull ytring». I [§ 185](#) andre ledd er dette definert slik at ytringen må «true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse ...». Høyesterett har i en rekke tidligere dommer klarlagt hva som nærmere kreves, sett i lys av ytringsfriheten i [Grunnloven § 100](#) og Den europeiske [menneskerettskonvensjonen artikkel 10](#) på den ene siden, og vernet mot rasediskriminering i FN's [rasediskrimineringskonvensjon artikkel 4](#) og FN's konvensjon om politiske og sosiale rettigheter [artikkel 20](#) nr. 2 på den andre siden. Jeg viser her til [Rt-1997-1821](#), Hvit Valgallianse-avgjørelsen, og [Rt-2007-1807 avsnitt 32](#), Vigrid-avgjørelsen.
- (23) I rettspraksis er det på denne bakgrunn trukket et skille mellom kritiske ytringer om et *emne*, enten dette er av politisk, kulturell, religiøs eller annen art, og ytringer som angriper en eller flere *personer*. Jeg viser til [Rt-1981-1305 på side 1314](#), løpeseddeldommen, hvor førstvoterende, her med tilslutning fra de øvrige dommerne, uttaler:
- «Jeg har i det foregående stilt opp mot hverandre på den ene side uttalelser om Islam som religion, om forholdene i islamske stater og om norsk innvandringspolitikk, som etter min oppfatning ikke kan rammes av straffelovens [1902] [§ 135 a](#), og på den annen side uttalelser som mer direkte angriper de islamske innvandrere her i landet, og som etter omstendighetene vil være straffbare.»
- (24) Den første gruppen ytringer treffer normalt kjernen av ytringsfriheten og rammes ikke av [straffeloven § 185](#), selv om de skulle bli oppfattet som krenkende. Slike ytringer – av for eksempel politisk art – retter seg ikke mot «noen», slik vilkåret er i [§ 185](#).
- (25) Dette stiller seg annerledes for personangrepene, som etter omstendighetene rammes av [§ 185](#). Slike ytringer nyter et «beskjedent grunnlovsvern», fordi de «ikke [har] noe til felles med den kjerneverdi ytringsfriheten skal beskytte, nemlig det frie ordskiftet», se [HR-2018-674-A avsnitt 15](#), krangeldommen.
- (26) Hva som her nærmere kreves, er oppsummert i [Rt-2012-536 avsnitt 28](#), dørvaktdommen, som siterer Vigrid-avgjørelsen [avsnitt 33](#):
- «I [Rt-1997-1821](#) [Hvit Valgallianse-avgjørelsen] er på side 1826 rettspraksis oppsummert slik at det bare er de grove forhold som rammes. Det er vist til [Ot.prp.nr.29 \(1980–1981\)](#), som i forbindelse med tilføyelsen av annet punktum i [[straffeloven 1902\] § 135 a](#), presiserer at det bare er 'ytringer av kvalifisert krenkende karakter som vil bli rammet'. I [Rt-2002-1618](#) er dette på side 1624 utdypet dit hen at utsagn som 'oppfordrer eller gir tilslutning til integritetskrenkelser', vil kunne være av en slik karakter. Det samme gjelder om utsagnene 'innebærer en grov nedvurdering av en gruppes menneskeverd'.»
- (27) Det er med andre ord bare ytringer av «kvalifisert krenkende karakter» som rammes. Dette inkluderer ytringer som «oppfordrer eller gir tilslutning til integritetskrenkelser», og de som innebærer en

Godkjent digitalt

Jens Olav Sæther (JOS004) 12.10.2021

side 3 av 4

«grov nedvurdering av en gruppes menneskeverd». Forutsetningen er at den grove krenkelsen er fremsatt på grunn av personens «hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse», eventuelt på grunn av et av de andre alternativene opplistet i § 185.

- (28) I denne forbindelse fremhever jeg at det også her, utenfor kjerneområdet for ytringsfriheten, gjelder «en relativt rommelig margin for smakløse ytringer». Jeg viser til kringeldommen avsnitt 17, med henvisning til tidligere praksis.
- (29) Det må på denne bakgrunn klarlegges hvordan den fremsatte ytringen skal forstås. Denne tolkningen er en del av rettsanvendelsen som Høyesterett kan ta stilling til, se dørvaktdommen avsnitt 17.
- (30) Avgjørende er hvordan den alminnelige leser «vil oppfatte utsagnet ut fra den sammenheng det er fremsatt» i, se dørvaktdommen avsnitt 18 med videre henvisninger. I avsnitt 19 utdypes betydningen av konteksten ved tolkingen. Deretter fremgår den såkalte forsiktighetsregelen i avsnitt 20 og 24. Den innebærer at ingen skal risikere straffansvar for et meningsinnhold som ikke er uttrykkelig uttalt, «med mindre et slikt innhold med rimelig stor sikkerhet kan utledes av sammenhengen

Min vurdering:

Henvisningen til "*Guds utvalgte folk*" og uttalelsen om at "*det nesten som jeg skulle ønske at vaksinen ikke virket*" kan trekke i en retning av å tolke uttalelsen som rettet mot jødene som gruppe.

Til sistnevnte uttalelsen må det nevnes at den er trukket tilbake eller dempet ved at programlederen i neste setning sa "*det går ikke an å si. Beklager, jeg skjønner det. Pokker også.*"

På den annen side så fremstår det som et reelt tolkningsalternativ å forstå uttalelsene sett i sammenheng som en sterk kritikk av staten Israel og dens politikk. I samsvar med den såkalte forsiktighetsregelen som det henvises til i HR-2020-184-A avsnitt 30 som "*innebærer at ingen skal risikere straffansvar for et meningsinnhold som ikke er uttrykkelig uttalt med mindre et slikt innhold med rimelig stor sikkerhet kan utledes av sammenhengen*" er det min vurdering at uttalelsene fremsatt i 2. februar 2021 ikke rammes av straffeloven § 185.

Klagen tas etter dette ikke til følge og politiet bes underrette klagerne og anmeldte om avgjørelsen og at den ikke kan påklages, jf. straffeprosessloven § 59 a siste ledd.

Oslo statsadvokatembeter, 12. oktober 2021
Jens Olav Sæther

Godkjent digitalt

Jens Olav Sæther (JOS004) 12.10.2021

side 4 av 4